

अग्नीसुरक्षा आणि आपत्ती व्यवस्थापन यावरील
नागरीक हस्तपुस्तिका

१४ एप्रिल २०१४
राष्ट्रीय अग्नीशमन सेवा दिवस

आगीस प्रतिबंध ... हेच उत्तम संरक्षण

अग्नीशमन आणि आणीबाणी सेवा संचालनालय
सांतिनेज, पणजी-गोवा.

“ अग्ने ! नय सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।
युयोध्यस्मज्जु हुरोनमेनो भूयिष्ठा ते नम उक्ति विधेम ॥ ”

O Agni, Help us to gain prosperity by leading us on
the righteous path, you know all our thoughts and actions,
Redeem us from all our sins and evil ways.
We bow before you with gratitude.

– Rigveda

हे अग्नि सच्चे रास्ते पर चलकर समृद्धि (खुशहाली) प्राप्त करने में हमारी
सहायता करो। समृद्धि प्राप्त करने में हमारे सारे विचार और क्रियायें शुद्ध रहें
सारी बुराइयों और पापों से हमारी रक्षा करो। हम कृतज्ञतापूर्वक आपको नमन् करते हैं।

..ऋग्वेद

दृष्टीक्षेपातलें लक्ष्य

राज्यातल्या जीव आनी मालमत्तेचें उजो आनी हेर आपत्कालीन अरिश्टापसून जावपी लुकसान कमी करपाखातीर सिध्दता आनी प्रतिबंधात्मक उपायांची पातळी वाडोवप, आनी सामान्य लोकांमदीं उज्याचे सुरक्षितायेबाबत जागरूकताय निर्माण करप.

दृष्टीक्षेपातलें काम

उजो पालोवपी आनी आपत्कालीन सेवा ही सामाजीक सुरक्षेखातीर सगळ्यातरेच्या संकटांच्या वेळार संकटग्रस्त लोकांक मजत करपी सेवासंस्था म्हूण विकसीत करप आनी ब-या भौशीक सुरक्षेखातीर, ह्या वेवसायांत काम करपी वांगड्यांक, उज्यापसून जावपी लुकसाण कमी करपाखातीर, प्रतिबंधाखातीर शिक्षण आनी प्रशिक्षणातल्यान सुसज्ज करप.

संचालक

उजो पालोवपी आनी आपत्कालीन
सेवा संचालनालय-गोंय.

उज्याचें विस्तृत वर्गीकरण

गुणांकन आनी वर्गीकरण	सामान	सोंपेपणी उखलपासारकीं उपकरणां
<p>वर्ग अ</p> 	<p>उज्याचो संबंद येता अश्यो रोखड्योच जळपी वस्तू (जशे लाकूड, कपडे, रबर आनी प्लास्टिक) जांची उदक, उदकाचे सोल्युशन घेवन गरमी सोंसपाची (थंड करपाची) तांक आसा वा कांय सुकीं रसायनां घातिल्ल्यान रोखडो उजो पालवता.</p>	<p>उदक शिंपडपी उज्याचीं उपकरणां (उजो पालोवपी उदकाची गॅस वा साठयिल्ल्या उदकाचो प्रशर मारप पद्दत)</p>
<p>वर्ग ब</p> 	<p>उज्याचो संबंद येता अश्यो पेटपी वा रोखडेच जळपी द्रव्याचो, पेटपी गॅसीचो, ग्रीजाचो आनी ते सारक्यो वस्तू आसात, जंय वाऱ्याबगर (ऑक्सिजन) पालोवपी सुरक्षीत असून उज्याच्यो किटी आडावं येता.</p>	<p>फस मारून उजो पालोवपी, कार्बन डायोक्सायड वा सुकी रसायनीक पावडर.</p>
<p>वर्ग क</p> 	<p>गॅसजन्य वस्तूंक लागिल्लो उजो गॅस वा पावडर वापरून नेटान पालोवपाची गरज आसता असो उजो.</p>	<p>सुकी रसायनीक पावडर वा कार्बन डायोक्सायड/ इन्टर्नॅट गॅस उजो पालोवपी.</p>
<p>वर्ग ड</p> 	<p>रोखड्याच जळपी धातूक लागून (मॅग्नेशियम, टिटानियम, झिंकोनियम, सोडियम, पोटेशियम हेसारके) उज्याचो आसपाव जाता जंय पेटपी धातू क्रियाशील जायनासतना गरमी सोसून मंद पडपाची गरज आसता, असो उजो.</p>	<p>खाशेली सुकी रसायनीक पावडर सोडून उजो पालोवपी.</p>

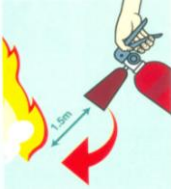
उजो पालोवपी उपकरणां कशीं वापरप

उजो पालोवपी उपकरणाची सेफ्टी क्लीप ओडात

पीन वा सेफ्टी क्लीप ओडात. हातूंत तुमी उजो पालोवपी सुटावें करपाक शकतात.

उपरकरणाचें तोंड उज्याच्या मुळाकडेन करात

उज्याच्या मुळाकडेन नेम धरात. तुमी उज्याचे ज्वाळांकडेन (ज्यो एकसारक्यो वाडत आसात) नेम धरलो जाल्यार पालोवपी घटक नाब जातले आनी तुमचे यत्न फकट वतले. तुमी इंधन मारपाची गरज आसा.

उजो पालोवपी उपकरणाचें वयलें लिवर नेटान दाबात

वयलें हँडल वा लिवर दाबात / उगतें करात. लिवर दाबले उपरांत पालोवपी घटकांचेर प्रेशन येवन ते उपकरणांतल्यान भायर सरतले.

वाटकुळे घुंवडापाचे क्रियेंतल्यान उज्याचेर फवारो मारप

उजो पुरायेन भायर वचमेरेन घुंवडायात. सुरक्षीत अंतरावयल्यान उपकरण सुरु करात. उजो पालवता मेरेन त्या वाठारांत परतून पेट घेयत म्हूण नदर दवरात.

उज्यापसून सुरक्षा

उजो एक व्हड अरिश्ट घडोवन हाडपाक शकता आनी इमारतींत म्हळ्यार कार्यालय, हॉटेल्स, शॉपिंग सेंटर, इस्पितळ, शाळा आनी घरानी जीवीतहानी घडोवन हाडपाक शकता. आमी जर उज्यापसून सुरक्षतायेची फावो ती काळजी घेतली जाल्यार अशेतरेचें अरिश्ट आडावंक शकतात.

उज्याचो धोको कमी करप हो बरो उपाय. हाका लागून एक जबाबदार नागरीक म्हण, उज्याचे धोके कसले आसात आनी तुमच्या घरांतल्यान वा कामाचे सुवातेवयल्यान ते कशे काडून उडोवंक जाय हें तुमकां खबर आसपाक जाय.

तुमकां जर उज्याचो धोको दिसलो जाल्यार तुमी उजो पालोवपी कक्षाक वा 101 ह्या टोलफो क्रमांकाचेर संपर्क करात.

मतींत दवरात : तत्परताय हीच तुमची सुरक्षा जावन आसा.

घराखातीर कांय सूचोवण्यो

रांदनी कडल्यान पयस
वचूं नाकात

प्लागपॉयंट ओव्हरलोड
करूं नाकात

इंगळे पालयात

उज्याच्या धोक्यापसून
भुरग्यांक पयस दवरात

उज्यापसून
घरांक राखण

रांदतात तेन्ना

- रांदप चालता तेन्ना आडनदर करूं नाकात. वापर करीनात तेन्ना सगळीं आयदनां धांपून दवरात. प्लग काडून दवरात.
- रांदताना योग्य कपडे घालात. गरमीचे सुवातेर काम करतना मेकळ्या लांब हातांचे कपडे वापरूं नाकात.

विजेचीं उपकरणां वापरतात तेन्ना

- इलेक्ट्रीकल आउटलेट उपाट भरूं नाकात
- वायरींगेची स्थिती (विद्युत उपकरणां आनी सोबेच्यो लायटी) तपासून पळयात. अधिकृत आनी तज्ञ तंत्रज्ञानकडल्यानूच तुटिल्ले वा मोडिल्ले बटन दुरुस्त करुन घेयात.

हावसकिपिंग

- इंगळे पूर्ण पालवले बगर पेड्ड्यार भुश्यांत उडोवं नाकात.
- दरेक फावट स्टोव्ह नितळ आनी पुसून दवरात.
- गरम आशिल्ले सुवातेर पेटपी वस्तू लागीं दवरूं नाकात.
- वापरांत नाशिल्ल्यो वस्तू घराभायर दवरूं नाकात. तांचो वेळारूच विलो लायात. नाजाल्यार ते उज्याचो धोको निर्माण करपाक शकतात.

उजो पेटोवपा पसून भुरग्यांक पयस दवरात

- फस्कां, लायटर, मेणवाती हेसारक्यो पेटपी वस्तू केन्नाच भुरग्यांच्या हाताकडेन दवरूं नाकात. त्या वस्तुंकडेन तांकां खेळपाक दिवं नाकात. हाचे बदलाक तांकां उज्याच्या धोके आनी भिरांतीविशीं शिक्षण दियात.
- भुरगीं मराणे / सुरसुरीं लायतात तेन्ना पालक / जाण्ट्यांनी तांचेर नदर दवरपाक जाय.

धुंवर सोदपी आनी उजो पालोवपी उपकरणां

- धुंवर सोदपी आनी उजो पालोवपी उपकरणां घरांत आसत जाल्यार जीव वाटावंक शकता.
- घरांत धुंवर जाता तेन्ना पोर्टेबल बॅटरीचेर चलपी डिटेक्टर व्हडा आवाजान उज्याच्या धोक्याविशीं शिटकावणी दिता. ताका लागून आदींच सादर जावपाक आदार जाता.

धरांत एलपीजी वापरतात तेन्ना घेवपाचे मुळावे उपाय

- नायलॉन सुतासयत सिलिंडराक आशिल्ली सुरक्षा गुड्डी (कॅप) सांबाळून दवपात. कसलीय गळटी जाली जाल्यार ती गुड्डी वाल्वाचेर बसयात. सिलिंडर जोडिल्लो नासता तेन्ना ताचेर गुड्डी बसयात.

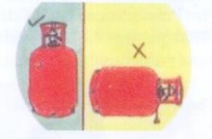
- कसलीच चीर वा चील आसत म्हूण रबराची नळी नेमान तपासात. कमीत कमी दोन वर्सांनी तरी रबरी नळी बदलात.

- फस्काची काडी पयलीं पेटयात आनी उपरांत गॅस बर्नर चालू करात.

- रांदताना चड करुन सुती कपडेच आंगार घालात. बंद कुडींत सिलिंडर दवरुं नाकात.

- सिलिंडर सदांच उबो दवरात.

- गॅस स्टोव्ह सदांच आडवो आनी सिलिंडराच्या वयल्या पांवड्यार दवरात.

- स्वतःच दुरुस्तीचें काम करप हें असुरक्षीत आसा. ते पासत वितरकाच्या तंत्रज्ञाक आपयात.

भौशीक इमारतीं खातीर सुचोवण्यो

गरजेभायर चड लोकांचो
जमाव टाळात

खंयचेंच उजो पालोवपी
उपकरण काडून उडोवं
नाकात

उजोपालोवपी उपकरणां
नेमान तपासून सांबाळून
दवरात

भायर सरपाचे वाटेर आडखळ
दवरुं नाकात

- सुपरमार्केट, शॉपिंग सेंटर आनी भौशीक मनरिजवण इमारतींचे मालक, जाळवणदार ह्या नात्यान तुमचे इमारतींत लोकांचो गरजेभायर जमाव करपाक दिवं नाकात. जमावाचेर नियंत्रण दवरात आनी अतीजमावाचो धोको टाळात.

- एखादे सुवातेर दवरिल्लें उजो पालोवपी उपकरण काडून उडोवं नाकात.

- उजोपालोवपी उपकरणां नेमान तपासून सांबाळून दवरात आनी तांचो आवाज (पीए सिस्टम), अलार्म आनी हेर सुरक्षेच्यो पद्दती नेमान तपासात.

- सामुहीक वाट, सोंपणां वा आपतकालीन प्रसंगार पळून वचपाचे वाटेर कसलेच तरेचें आडमेळें दवरुं नाकात.

- इमारत वापरतात / वापरपाची आसता तेन्ना भायर सरपाच्यो वाटो / दारां कुलूप लावन बंद करुं नाकात.

उजो पेटलोच जाल्यार कितें करपाचें

इमारत खाली (रिती) करात

उजो पेटल्यार

गॅस सिलिंडराचो मुखेल बटन बंद करून मदती खातीर फोन करात.

स्वतःक त्रास जावचे नात अशे तरेन उजो पालोवपाचो यत्न करात

धुंवरांतल्यान पळपा खातीर

- सगळेजाण भायर वचात
- उजो भायर सरचो न्हय म्हूण दार बंद करात
- शक्य जाता जाल्यार गॅस सिलिंडराचो मुखेल बटन बंद करात आनी मदती खातीर 101 क्रमांकाचेर फोन करात.
- शक्य जाता जाल्यार उजो पालयात. पूण तेवेळार तुमकां जावं हेर कोणाक कसलोच धोको उप्रासचो ना इतली सादुरकाय बाळगात
- तुमकां धुंवरांतल्यान भायर पळपाक जाय जाल्यार सकयल बागात आनी धोंपर आनी हात तेंकोवन सरपटत भायर सरात.
- उजो पेटतकीर धुंवर सैमीक तरेन वाडटाना घरांत 30 ते 60 सें. मि. अंतराचेर ताजी हवा मेळटा. सरपटत गेल्ल्यान तुमची तकली सुरक्षीत वाठारांत उरता आनी ताजी हवा घेवपाक मेळटा.

तुमी उज्यांत सांपडले जाल्यार

सुरक्षीत कुडींत भितर वचात

- रस्तो दिश्टी पडटा थंय धांव घेवन एखादे सुरक्षीत कुडींत भितर वचात.

दाराची वाट बंद करात

- तुमी भितर वतकूच रोखडेंच दार बंद करात. तशेच दाराक पोंदा आशिल्ली उगती सुवात (पोकळी) कांबळ वा चादर घेवन बंद करात. ताका लागून धुंवर भितर येवपाक शकचोना.

आदारा खातीर आरड मारात

- एखाद्या जनेलांतल्यान वा उगते सुवातेकडे वचून वाटेवयल्यान वचपी एखाद्या मनशाक आदारा खातीर आपयात. तुमची सुटका जातली म्हूण वाट पळयात.

101 क्रमांकाचेर फोन करून तुमचो पत्तो आनी उज्याविशीं सविस्तर म्हायती दियात

- तुमचेलागीं फोन आसत जाल्यार रोखडोच 101 क्रमांकेचेर फोन करात. थंयच्या मनशाक तुमचो पूर्ण पत्तो (कुडीचो क्रमांक, सुवात, मजलो, उज्यांत कितें आसा आनी कितले लोक आसात) आनी उज्याविशीं म्हायती दियचीं

भियेवं नाकात, आदार तुमचे लागींच आसा

- आकांताक भियेवं आनी काचाबूल जावन इमारतींतल्यान उडी मारपाचो यत्न करूं नाकात. तुमकां रोखडोच आदार मेळटलो हाचो विश्वास दवरात

तुमच्या कपड्यांक उजो पेटलो जाल्यार

एखादवेळार तुमच्या कपड्यांक उजो पेटलो जाल्यार तुमी थंयच रावात, आडवे पडात, जमनीर लोळपाक लागतात

थांबात

- थांबात, भियेवंन धावत रावूं नाकात

आडवे पडात

- भितर आसूं वा भायर, तुमचें तोंड दोनूय हातांनी धापात आनी आडवे पडात

लोळात

- उज्याच्यो ज्वाळा उण्यो जायमेरेन लोळात
- लोळतकीच ऑक्सिजन भायर सरिल्ल्यान ज्वाळा मद जातात
- दोनूय हातांनी धांपिल्ल्यान तुमचें तोंड जळपापसून वाटावतलें तशेंच तुमच्या दोळ्यांत आनी फफफसांत धुंवर वचपाक शकचो ना.

विजेआडच्या उज्यापसून सुरक्षेचे उपाय

उजो पेटपाच्यो 60% घडणुको ह्यो विजेक लागून जातात. शॉर्ट सर्कीट, उच्च दाब, ओव्हरलाडिंग, दर्जो नाशिल्लीं उपकरणां, बेकायदेशीर रितीन विजेच्यो वायरी वापरप, चुकीचे पद्धतीन केल्लें वायरिंग, अर्थींग नासप, बेजबाबदार आनी घाळपणान वापर करप, असल्या कारणांचो तातूंत आसपाव आसता. फावो ती सादुरकाय घेतलीना जाल्यार तातूंतल्यान गंभीर आनी जीव घेवपी अपघात घडपाक शकता. आमी योग्य उपाय घेतले जाल्यार अशेतरेच्यो घडणुको टाळप वा उण्यो करप शक्य आसा. चड करून इमारतींनी विजेचो उजो रोखडोच पातळटा आनी तातूंतल्यान मालमतेचें लुकसाण जाता. ते खातीर आमी नेटान वावुरपाची गरज आसा. आदारा खातीर आरड मारात, गरज नासता तेन्ना विजेचीं उपकरणां बंद करून दवरात, सुकी रेंव, कार्बन डायोक्सायड, सुकी पावडर वा उजो पालोवपी गॅस लागीं दवरात.

हें करात

- आयएसआय प्रमाणीत उपकरणां वापरात. मात्सो चड केल्लो खर्च तुमचो जीव वाटावंक शकता.
- दर्जेदार फ्यूज, सर्कीट आनी अर्थींग वापरात.
- एका उपकरणा खातीर एक सॉकेट वापरात.
- उजो लागिल्ल्या वाठाराची वीज पुरवण बंद करात.
- उज्यापसून चड सुरक्षा मेळचे खातीर फ्यूज आनी स्वीच मेटालीक क्युबिकलाचेर लावचे.
- मोडिल्ले स्वीच आनी प्लग रोखडेच बदलात.
- गरमी आनी ओलसाणीपसून विजेच्या वायरी पयस दवरात.
- वापरा उपरांत उपकरणां बंद करात आनी सॉकेटांतल्यान प्लग भायर काडात.
- खूप दिसां खातीर घर बंद दवरून भायर वचपाचे आसात जाल्यार मेन स्वीच बंद करात.

हें करूं नाकात

- दर्जो नाशिल्लीं फिक्शचरां आनी उपकरणां वापरूं नाकात.
- वायरीचे तात्पुरते आनी उगते जॉयन्ट्स दवरूं नाकात.
- कार्पेट, शेंदऱ्यो वा दारापोंदा वायरी घालूंक नाकात. त्यो कातरतात आनी शॉर्ट सर्कीट जावंक शकता.
- उपकरणांचे कॉर्ड हुमकळत दवरूं नाकात.
- सॉकेटांत चड वायरी दवरूं नाकात.

उंच इमारती रित्यो करपाचें प्रात्यक्षीक मार्गदर्शन

मळब वेंगावपी उंचेल्या इमारतींनी उजो लागलो जाल्यार योग्य नियोजन करुन थंय रावप्यांची सुटका केलीना जाल्यार आकांत जावंक शकता. ते खातीर अश्यो इमारती रित्यो करपाचें आगाऊ प्रात्यक्षीक घडोवन हाडपाक जाय. उज्यांतल्यान भायर सरपाच्यो कवायती सगळ्या भौशीक संस्था, इस्पितळां, बोर्डिंग घरां, हॉटेलां, कारखाने आनी चड करुन शाळा-महाविद्यालयां हांणी घडोवन हाडपाची गरज आसा. योग्यरितीन तांचें आयोजन केलें जाल्यार फकत लोकांसयत इमारत रिती करपूच सोपें जावचें ना, तर स्वताकूय स्वनियंत्रणाचें प्रशिक्षण मेळटलें.

अशे तरेच्या उज्याच्यो कवायती पयल्या दोन वर्सां खातीर तीन म्हयन्यांतल्यान एकफावट तरी, उजो सुरक्षिततायेच्या नियोजना प्रमाण घेवपाक जाय. ताचे उपरांत उज्याचो कवायती स म्हयन्यांतल्यान एकदां तरी घेवपाक जाय. शाळा इमारतीं खातीर दरेक शिक्षणीक वर्सा, चड करुन सत्राचे सुरवेक घेवपाक जाय.

इमारतींनी रावपी सगळ्या लोकांनी ह्या उज्याच्या कवायतींनी वांटेकार जावपाक जाय. अशा कवायतींचो लिखीत दस्तावेज शाळेचे इमारतींत तीन वर्सां मेरेन दवरपाक जाय आनी उजो पालोवपी यंत्रणेकडेन सहजपणान तपासणी खातीर उपलब्ध करुन दिवपाक जाय. तुमकां कसलीय गरज वा मार्गदर्शन जाय आसत जाल्यार 101 क्रमांका वरवीं उजो नियंत्रण कक्षाकडेन संपर्क करात.

अपंगुळांक उज्यापसून सुरक्षितताय

उजो लागलो जाल्यार कितें करपाचें

- शक्य जाता जाल्यार उजो लागला ते कुडीचीं दारा बंद करात. तुमी भायर सरतात तसतशीं दारां बंद करात. हाका लागून उजा आनी धुंवर पातळपाक वेळ लागतलो.
- बंद दार उगडचे पयलीं सासपुवपा खातीर तुमच्या हाताचो फाटले वटेनच्यान वापर करात.
- गसम लागता जाल्यार दार उगडूं नाकात, कित्याक तर दुसरे वटेनच्यान उजो आसपाक शकता.
- शक्य तितले बेगीन सगळेजाण भायर सरात. तुमच्यो मोलादीक वस्तू काडपाक रावूं नाकात. शक्य तितले सुरक्षीत उरपा खातीर तुमी भायर सरपाचो यत्न करात. भियेवंन वचूं नाकात. उजो तुमचेमेरेन पावचे पयलीं तुमकां पळपाक वाट मेळपाक शकता.
- उजो पालोवपी दळाकडेन संपर्क करात. उजो लागला ते सुवातेचो पत्तो सारको सांगात. घरांत भितर सरप सुरक्षीत आसा हें उजो पालोवपी अधिकाऱ्यान सांगीमेरेन घरांत वचू नाकात.

तुमी उज्यांत हुलपले जाल्यार

- वग्गी रावपाचे यत्न करात.
- ज्वाळा आनी धुंवराक लागून तुमी दारामेरेन पावपाक शकनात जाल्यार दार बंद करात आनी टॉवेल वा बॅडशीट घेवन दाराची खांच / पोकळी बंद करात. ताका लागून आख्खे कुडींत धुंवर पातळचो ना.
- जनेलांतल्यान वाट सोदपाचो यत्न करात. कूड धुंवरात भरिल्ल्यान स्वास घेवपाक त्रास जाता आसत जाल्यार सरपटत वचात.
- जनेल उगतें करात आनी हेरांचें लक्ष तुमचे कडेन ओडपाचो यत्न करात. जाका लागून ते उजो पालावपी दळाक आपयतले आनी तुमची सुटका जावपाक आदार जातलो.

उजो कसो आडावप

- सगळ्या विजेच्या उपकरणांचे प्लग काडून उडयात.
- सिगरेटी खंयच पेटनात हाची खात्री करात.
- एशट्रे रिती करताना ती थंड आसा हाची खात्री करात.
- उकत्या उज्याभोवतणी पहारो दवरात.
- सगळे पोटबल रूम हिटर बंद करात.
- वापरांत नात त्या कुडीचीं दारां बंद करात.

फोग लायतना बाळगुपाची सुरक्षितताय

दिवाळी सारक्या सणा-परबांक तशेंच लग्ना सारक्या खोसयेच्या कार्याक आनी हेर सुवाळ्यां वेळार फोग लावप ही आमची परंपरा. पूण बरेच फावटी फोग लायताना फावो ती सादुरकाय बाळगूंक नाशिल्ल्यान जावपी दुर्घटनांक लागून हे खोसयेचे खीण दोळ्यांत दुकां हाडपी प्रसंग थारतात. आमी फावो ती जतनाय आनी सुरक्षेची काळजी घेतली जाल्यार अशे वायट प्रसंग घडनासताना आमी हे खोसयेचे खीण उमेदीन मनोवपाक शकतात. ते खातीर फोग वापरता आसतना कांय सुरक्षेचे उपाय मुखार दिल्लेप्रमाण आसात :

हें करात

- फोगाचेर बरयिल्ल्यो सुरक्षेविशींच्यो सुचोवण्यो आनी जतनायेचे उपाय बारीकसाणीन वाचात.
- फोग पेटयताना सदांच बालदीभर उदक आनी रेंव लागीं दवरात.
- सुरसुरीं, रोकेटां असलो फोग पेटले उपरांत उदकाचे बालदेंत वा सुके रेवेंत उडयात.
- भुरगीं फोगावांगडा खेळटात तेन्ना जाण्ट्यांनी तांचेर लक्ष दवरचें.
- फोग सदांच उगत्या मैदानाचेर आनी सुके सुवातेर लावचो.
- रॉकेट, नारगां, बाण असलो फोग केन्नाच झोपड्यो वा घरांक तेंकून पेटोवंक नाकात.
- फोग पेटयतना आंगार शक्य तितले सुती कपडेच वापरतात.
- इतली सादुरकाय बाळगुनय एखादो अपघाती प्रसंग घडलोच जाल्यार जखमेचेर भरपूर उदक घालात. दोतोराक दाखयात.

हें करूं नाकात

- जाण्ट्यांचे गैरहाजीरींत भुरग्यांक फोग लावपाक दिवं नाकात.
- अर्दोच पेटिल्लो वा शेळेल्लो फोग परतून पेटोवंक वचूं नाकात.
- इमारतींक तेंकून फोग पेटोवंक नाकात.
- फोगाक तेंकून पेटतो दिवो, उजवाती, मेणवाती दवरूं नाकात.
- घराभितर फोग पेटोवं नाकात.
- नारगां, बॉम्ब बी हातांत धरून पेटोवपाचे यत्न करूं नाकात.
- भिरांकूळ, धोक्याच्या आनी चड आवाज करपी फोगा कडेन भुरग्यांक खेळपाक दिवं नाकात.
- माराणे, फोग विकपी दुकानांचे कुशीक फोग पेटोवं नाकात.
- माराणे पेटोवन कशायकशे उगते सुवातेर वा लोकांच्या आंगार पडटले अशे तरेन उडोवं नाकात.

हॉटेलांनी उज्यापसून सुरक्षितताय

मुखार दिल्ल्यो गजाली मतींत घेवन हॉटेलांनी उज्यापसून सुरक्षितताय घेवं येता.

- **वेवस्थापनाची जबाबदारी** : आपले कर्मचारी, अधिकारी हांचे उज्यापसून सुरक्षेविशीं प्रथमोपचार, उजो पालोवपी उपकरणांचो वापर, नियोजनबद्ध रितीन इमारती रित्यो करपाचें प्रात्यक्षीक आनी कवायती हांचेविशीं धोरणाचो लेखी तपशील तांकां दिवप. तेविशींचें प्रशिक्षण तांकां दिवप आनी हेर जबाबदाऱ्यो वांटून दिवप.
- **धुंवर आडावप** : धुंवर आडावपी बांदकाम आनी विभागवारी करून हें घडोवन हाडूं येता.
- **सुरक्षीत पळून वचपाच्या मार्गाची तजवीज** : कसल्याच आडखळ्या बगर लोकांक हॉटेलांतल्यान सुरक्षीत उगते सुवातेर पळून वचपा खातीर मार्गाची तजवीज करप.
- **आपत्कालीन वीज पुरवण आनी उजवाड वेवस्था** : कॉरिडोर, सोंपणां (स्टॅरकेस), तळमजलो, भायर वचपाचे मार्ग, फायर लिफ्ट, फायर पंप हांगा उजवाड मेळपा खातीर कायमस्वरूपी तसेच पर्यायी उजवाडाची वेवस्था करप.
- **उज्यापसून सुरक्षितताय / पालोवपी उपकरणां** : इंटरनल हायड्रंट सिस्टीम, ऑटोमेटिक डिटेक्शन कम अलार्म सिस्टीम, सहज उखलप शक्य जातलीं अशीं उजो पालोवपी उपकरणां योग्य प्रमाणांत आनी योग्य उंचायेचेर हॉटेल इमारतींत बसोवचीं.

उद्येग-कारखान्यांनी उजो सुरक्षितताय प्रशिक्षणाचें म्हत्व

उजो सुरक्षिततायेचो पयलो टप्पो म्हळ्यार उजो आडावप. ते पासत उजो लागप, उजो लागपाचे घटक आनी कामाच्या वाठारांत आशिल्ले भिरांकूळ प्रक्रियेविशीं मुळावी म्हायती आसप गरजेचें. उज्याची घडणूक घडटा तेन्ना प्रत्यक्ष हाजीर आशिल्लो एखादो कर्मचारी होच पयलो आनी सगळ्यांत म्हत्वाचो 'फायर फायटर' आसता. तोच उज्याचेर वेळारूच नियंत्रण दवरून जिवीतहानी आनी म्हालवजाची लुकसाणी टाळपाक शकता. मात हें करपा खातीर ताका योग्य प्रशिक्षण आनी अभ्यासाची गरज आसता.

उजो पालोवपी प्रशिक्षणांतले म्हत्वाचे घटक :

- कर्मचाऱ्यांमदीं आदर्श प्रवृत्ती वाडोवपाचे यत्न करात.
- खात्रेन आनी सुरक्षितपणान उजो हाताळणी खातीर उजो पेटपाच्या कारणांची मुळावी आनी स्पश्ट म्हायती आसप गरजेचें.
- उद्योग / कामाच्या सुवातांनी उज्याच्या धोक्याची म्हायती.
- उजो पालोवपी तंत्राची अचूक म्हायती.
- प्रथमोपचार आनी सुटका करपाच्या तंत्राची म्हायती.
- उद्योगाच्या आणबाणीवेळा वयल्या नियोजनाची म्हायती खबर आसपाक जाय. प्रशिक्षणा वेळार उज्याची प्रात्यक्षिकां लेगीत घडोवन हाडपाक जाय.
- उजो सुरक्षिततायेचे म्हत्व पटोवन दिवपा खातीर अशे तरेच्या उज्याच्या अपघाताविशीं फाटलीं कांय प्रकरणां विस्कटावन सांगप.

दिसानदीस वाडपी उज्याचो धोको नियंत्रणात हाडपाचो एकूच मार्ग म्हळ्यार बरे वृत्तीचे जाणकार आनी खात्रीचे कामगार आसप.

तात्पुरती बांदकामां / माटोव हातूंत उज्याचे सुरक्षेविशीं सुचोवण्यो

- ★ माटवाची उंचाय तीन मिटरांपरस उणी आसपाक जायना
- ★ अशा बांदकामां खातीर सिंथेटिक वस्तू वा सिंथेटिक कपडे वापरचे न्हय.
- ★ विद्युतभारीत वा उच्च दाबाच्या वायरींपोंदा कसलेंच बांदकाम करचें न्हय.
- ★ रेल्वे रूळ, वीज उपकेंद्र, खोर्ना वा हेर धोकादायक सुवातीं कडल्यान योग्य अंतराचेर बांदकाम करचें.
- ★ माटवाच्या भायल्या आनी भितरल्या मोक्याच्या जाग्यार प्रथमोपचारान उजो पालोवपी उपकरणां आनी उदकाच्यो बालद्यो दवरच्यो.
- ★ आपत्कालीन पर्यायी विजेची वेवस्था आसपाक जाय.
- ★ जळवाचीं लाकडां, स्टॉव, सारक्यो पेटपी वस्तू, जळपी आनी स्फोटक रसायना आनी तसल्यो वस्तू माटवाच्या भितर वा कुशीक सांठोवन दवरच्यो न्हय.
- ★ तात्पुरतें बांदकाम / माटवा लागीं किट्टी उसळटात असो फोग लावचो न्हय.
- ★ तात्पुरतें बांदकाम वाठारापसून मात्शी पयस, पेट घेना अशा साहित्यापसून (जीआय पत्रे) तयार केल्ली वणट उबी करून रांदची कूड तयार करची.

लिफ्टीत शिरकून उरले जाल्यार

लिफ्ट नादुरुस्त जाता आनी लोक भितर शिरकून उरतात तेन्ना तांच्या गोंदळाक लागून चड धोको उप्रासता.

हें करात

- बोवाळ करीनासतना शांत रावात आनी जो कोण आकांत करता ताका धीर दियात.
- धीर धरात आनी तुमकां कसलोच धोको ना हें तांकां पटोवन दियात. साबार मार्गांनी तुमकां मदत मेळूं येता आनी लिफ्ट कशीच सकयल पडचीना हाची तांकां खात्री दियात.
- लिफ्टीत आशिल्लो अलार्म बटन वा टेलिफोन वापरून मदती खातीर आपयात.
- अलार्म यंत्रणा नासत जाल्यार दार वाजयात आनी आदारा खातीर उलो मारात.
- भायर कोणाकडेन संपर्क जालो जाल्यार ताका कितें घडलां तें सांगात आनी तज्ञांक आदारा खातीर आपयात.
- 101 क्रमांक घुंवडावन उजो पालोवपी दळाक आपयात.
- शांत रावात आनी वाट पळयात. तुमी भुकेल्ले, तानेल्ले आनी चिंतेस्त आसतले पूण तुमची सुटका जातली.

हें करूं नाकात

- तज्ञांच्या आदाराबगर लिफ्टीतल्यान भायर येवपाचे यत्न केन्नाच करूं नाकात.
- लिफ्टीत भितरल्यान जबरदस्तीन दार उगडपाचे यत्न करूं नाकात.
- स्वताच कसल्याय मोहाक भुल्लसून उडी मारपाचो यत्न करूं नाकात. तें लिफ्टीचें पांखें आसूं येता.

प्रथमोपचार

एखादें अरिश्ट, आपत्ती येता तेन्ना व्हडा प्रमाणात दुखापती जावंक शकतात. अशावेळार जखमी मनशाक इस्पितळांत, दवाखान्यात वा वैजकी उपचारां खातीर दाखल करपाक जाय. प्रकरण गंभीर स्वरुपाचें नासत जाल्यार तुमच्या स्वताच्या वाहनांत वा भौशीक वाहनांत घालून जखमीक तुमचो कुटुंबीक वैज वा इस्पितळांत व्हरपाक जाय. वैजकीय आदार मेळचे आदीं जर तुमी प्रथमोपचार करपाक शकले जाल्यार ताचें दुखणे कमी जावपाक तुमी निश्चीतपणान आदार थारपाक शकतलो.

रक्तस्राव बंद कसो करणें

रक्तस्रावाचे सुवातेर तळवो वा बोटां दवरात आनी प्रत्यक्ष दाब दिवपाक लागात.

- रक्तस्राव वा हेमरेजींग हे सादें आसा, जंय शिरेंतल्यान रगत व्हावता.
- गंभीरतायेचें प्रमाण बदलत आसता.
- रगत आडावपी मुखेल पद्दत म्हळ्यार प्रत्यक्ष दाब दिवप वा घट्ट बँडेज बांदप.

थेट दाब दिवप

- आंगाच्या खंयच्याय अवयवाचेर जाल्लो गंभीर रक्तस्राव आडावपाचो हो एक म्हत्वाचो परिणामकारक उपाय जावन आसा.
- रक्तस्राव जाता थंय तळवो वा बोटं दवरात आनी प्रत्यक्ष दाब दिवंक लागत.
- थोड्याच वेळांत रक्तस्राव बंद जातलो.
- जखमेंत कसलोय कुडको वा आनीक कितेंय शिरकल्लें आसत जाल्यार वा फंक्चर जाल्ल्याचो दुबाव आसत जाल्यार ही पद्धत वापरूं नाकात.
- हे पद्धतीक लागून जंतू भितर सरपाचोय धोको आसा. हें आडावपा खातीर दाब दिवच पयलीं जखमेचेर एक नितळ मोव कपडो व गॉज दवरात.

हुलपल्ल्याचेर आनी भाजिल्ल्याचेर उपाय

उजो, रसायना वा किरणोत्सर्गाक लागून हुलपप वा भाजप ह्यो आंगाच्या पेशींच्यो जखमो जावन आसात.

- हुलपल्ल्या भागाचेर सुमार 10 मिनटां नळ चालू करुन उदक सोडलें वा थंड उदक शिंपडीत रावले जाल्यार जळजळ, भगभग मारपाचें, दुखपाचें आनी सुजपाचें प्रमाण कमी जातलें.
- जखम जाल्ल्या आंगाचेर मुदी, कांकणा, घडयाळ, पटो वा घट्ट कपडे आसत जाल्यार सूज येवचे आदीं ते ल्हवल्हव काडून उडयात.
- जखम जाल्लो भाग नितळ आनी सुक्या कपड्यान धांपून घेयात.
- पराय तोंड जळिल्लें आसत जाल्यार जखमी मनशाक फाव तितलो स्वास घेवपाक बुराक दवरुन तोंडाचेर गोंजाचें मास्क घालात.

- जळिल्ल्या आंगाक कितेंय दसलें जाल्यार काडूं नाकात वा फोड फोडूं नाकात.
- लोशन, ऑयंटमेंट हेसारके द्रव जखमी भागाचेर लावं नाकात.

लोशन, ऑयंटमेंट हेसारके द्रव जखमी भागाचेर लावं नाकात.

फंक्चराचेर उपाय

फंक्चर म्हळ्यार कितें?

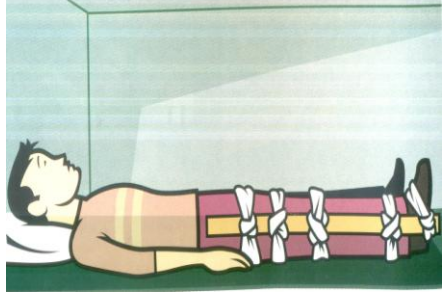
फंक्चर म्हळ्यार हाड मोडप वा चीर वचप. एखाद्या मनशाक फंक्चर आसप हाची कितलीशींच चिन्नां आनी लक्षणां आसात :

- दुखप.
- सर्वसादारणपणान जखमी भागाची हालचाल करप अशक्य जावप.
- जखमी भागाक असैमीक आकार वा स्थिती येता.
- फोडाफोड जाता आनी बरेच फावट चेंचिल्लो आसता.
- अशक्तपणा आयिल्लो आसता.
- पिडीत अवयव ल्हान वा अनियमीत जाल्लो आसता.

फंक्चरां खातीर प्रथमोपचार

- गंभीर रक्तस्राव आनी स्वास घेवपाच्या आडखळींचेर पयलीं उपचार करात.
- त्याच खिणाक उपचार करात. गरजेभायल्यो हालचाली टाळात.
- जखमी भागाची हालचाल करूंक दिवं नाकात. जखम जाल्ल्या भागाचे वयले आनी सकयले सांदे घट्ट पट्ट्यो (कापट्यो) घेवन बांदात.

गंभीर रक्तस्राव आनी स्वास घेवपाच्या आडखळींचेर पयलीं उपचार करात. ताचे उपरांतूच जखमी भागाची हालचाल करात.

स्ट्रेचर नासतना जखमीक व्हरप

जंय स्ट्रेचर उपलब्ध ना वा ऐनवेळार उपलब्ध जायना, अशावेळार तुमी जखमीक स्वता उखलून व्हरपाक जाय. परिस्थितीप्रमाण तुमी साबार पद्धतींचो वापर करपाक शकतात :

जखमी कोणाच्यातरी आदारान चलपाक शकता

मानवी आदार

- जे जखमी शुद्धीर आसता आनी कोणाच्यातरी आदारान चलपाक शकतात तांकां व्हरपा खातीर ही पद्धत वापरुं येता.
- ताचे फाटीचेर हात दवरून ताका घट्ट धरात आनी ताच्या भुजांक तुमच्या खांद्याचो आदार दियात. जाका लागून आपल्या आंगाचें वजन तो तुमचेर दवरून चलपाक शकतलो.

जखमी हलक्या वजनाचो आसल्यार

उजो पालोवपी शिपायान उखलप

- जे शद्धीर आसतात वा जांची शुद्ध गेल्या अशा हलक्या वजनाच्या जखमीक व्हरपाक ही पद्धत योग्य आसा.
- सकयल बागात, जखमीक तुमच्या खांद्याचेर आडवो न्हीदयात आनी उखलात. तो स्थीर उरपा खातीर तुमी हाताची घडी करतात ते तरेन तुमचे हात ताच्या पायाभोवतणी घट्ट धरात.

जखमी हलक्या वजनाचो आनी शुद्धीर आसत जाल्यार

फाटीर बसयात

- जखमी हलक्या वजनाचो, शुद्धीर आसा आनी आपले हात तुमचे भोवतणी घट्ट धरपाक शकता आसत जाल्यार ही व्हरपाची पद्धत योग्य जावन आसा.
- हे परिस्थितीत तुमी ताच्या पायाक घट्ट धरात आनी ताचे / तिचे हात तुमच्या गळ्याभोवतणी घालून स्थीर दवरून व्हरात.

जखमी हलक्या वजनाचो जाण्टो वा भुरगो आसल्यार

पाळणो पद्धत

- जखमी हलक्या वजनाचो जाण्टो वा भुरगो आसत जाल्यार ही पद्धत वापरात.
- फाट आनी मांडयांपोंदा हात घालून जखमीक उखलात. हे पद्धतीन व्हेल्ल्यान ताका चड सुशेग मेळटलो.

आकांत/संकश्टावेळावयली शांतीकाय

संकश्टां केन्नाच सांगून येनात. अशे परिस्थितींतली आणिबाणी हाताळपाक रोखड्या रोखडीच कारवाई करपाक, साबार तरांच्या आकांताच्या/ आणिबाणी प्रसंगांची मुळावी म्हायती लोकांक करून दिवप गरजेचें आसता. अशी म्हायती तशेच विंगड विंगड तरेच्या प्रसंगांच्या सरावांतल्यान लोकांक हाची संवय जाता आनी लोक ह्या घडणुकांक तोंड दिवपाक शकतात.

हुंवार

भायर सरात आनी मेकळे सुवातेर स्थलांतरीत जायात

नेटान वाडपी उदकांत तुमची कार थंयच सोडात

तुमी जर घरांत आसत जाल्यार

स्थीर रावात, पूण पुलीस वा उजो पालोवपी दळान रोखड्यारोखडे जागो सोडपाक सांगलें जाल्यार तयारेंत रावात.

- घरांत रावप धोक्याचें अशें तुमकां दिसता आसत जाल्यार मदती खातीर पुलीस वा उजो पालोवपी दळाकडेन संपर्क करात (तुमचें नांव आनी योग्य पत्तो सांगात).
- मेकळे वाठार (उक्त्यो सुवातो), मोड (वादळ) आनी पावसातले व्हाळ हांचेपसून उंच सुवातेर स्थलांतर करात.
- राज्य वा जिल्लो प्रशासन हांचे कडल्यान बातमी, सुचोवणी/ शिटकावणी कळपा खातीर रेडिओ चालू दवरात.

तुमी जर कार चलयतात आसत जाल्यार

- हुंवाराचीं चिन्नां दिसतात जाल्यार सादूर जायात.
- तुमचे सुरक्षे खातीर जर बॅरिकेडस् घाल्ल्यो आसत जाल्यार तांच्या भायर गाडी चलोवं नाकात.
- नेटान वाडपी उदकांत तुमची कार सांपडल्या आसत जाल्यार ती थंयच सोडून एखाद्या उंच वाठारांत वचपाचो यत्न करात.
- मदतीची गरज पडली जाल्यार 100 वा 101 क्रमांकाचेर संपर्क करात.

जोगलावणी

तुमच्या वाठारांत आकांताचें वादळी वारें व्हांवता आसत जाल्यार घरांत, इमारतींत वा गाडयेंतूच रावात आनी धातूच्यो वस्तू आनी फिक्चरांपसून पयस रावात.

वायरी जोडिल्ल्या फोनाचेर उलोवं नाकात

तुमी जर घरांत आसात जाल्यार

- शॉवर वा नळापोंदा न्हांवपाचें टाळात. प्लंबिंग आनी बाथरुमाचीं फिक्चरां विजेचो प्रवाह तयार करपाक शकतात.
- वायरी जोडिल्ल्या फोनाचेर उलोवपाचें टाळात. आकांताचो प्रसंग आयलोच जाल्यार कॉर्डलेस वा सेलफोन वापरपाक सुरक्षीत आसात.
- संगणक आनी ते सारक्या विजेच्या उपकरणांचे प्लग काडात. अॅर कंडिशनर आसत जाल्यार बंद करात. जोगलांक लागून तयार जावपी वीज व्हड लुकसाण घडोवंक शकता.

आलाशिरो घेयात

तुमी जर घराभायर आसात जाल्यार

- इमारत वा गाडयेंत आलाशिरो घेयात.
- उगत्या मळार वा रानांत आसल्यार सरखल वाठारांत म्हळ्यार दाट पूण ल्हान झाडां झुडपां आशिल्ल्या वाठारांत आलाशिरो घेयात.
- तुमी जर उगत्या मळार आसत जाल्यार जमनींत बागोवन बसात.
- मेकळ्या उदकांत आसत जाल्यार देगेचेर येवन रावात.
- सायकलीचेर, मोटारसायकलीचेर वा गोल्फकार्टींत आसात जाल्यार सकयल देवात.
- चोम्यांनी आशिल्ल्या लोकांनी विस्कळ (शिवरून) रावचें.

देगेचेर वचात

जोगलावणी सुरु जाता तेन्ना हें करूं नाकात

- टेलिफोन, विद्युत उपकरणां आनी इलेक्ट्रॉनिक उपकरणां वापरूं नाकात.
- उंच झाडापोंदा उबे रावूं नाकात.
- उक्त्या वा उंच मैदानाचेर रावूं नाकात.
- धातूच्यो वस्तू हातांत धरूं नाकात.
- धातुची वंय, पायपां वा रुळालागीं रावूं नाकात.

भूयकाप जाला तेन्ना

गॅस गळटीपसून सादूर रावात

- भूयकापा वेळार वा भूयकापा उपरांत गॅस गळटी जावपाची शक्यताय आसता. ते खातीर मेणवाती, फस्कां वा आनीक कसल्योय वाती बी पेटोवं नाकात.

सुरक्षा कवच घेयात

- शांत रावात.
- बांक, टेबल वा भितरल्या वणटीचें आपले भोवतणी कवच घेयात. जनेलां, दारां, वणटी, आल्मारी आनी खंयचीय वस्त म्हळ्यार लायटी, लाकडी सामान वा फिव्शचरां तुमच्या आंगाचेर पडचीं नात वा तांचो त्रास जांवचो ना हाची सादुरकाय बाळगात.

सादूर करपी (अलार्म) उजो पालोवपी उपकरणां चालू दवरुं नाकात

- वीज प्रवाह बंद केला वा उज्याच्यो किट्टी उसळ्ळ्यात आनी अलार्म चालू आसा जाल्यार तो वाजोवंक नाकात.

इमारतीं पसून पयस रावात

- तुमी जर भायर उबे आसात जाल्यार इमारतीं तशेंच विजेच्या वायरीं पसून पयस रावात.
- भूयकाप बंद जाय मेरेन उक्ते सुवातेरूच रावात.

वाहन बंद करात आनी भितरच रावात

- तुमी जर गाडी चलयतात आसत जाल्यार ती बंद करात आनी सुरक्षीत जागो धरुन गाडयेंतूच रावात.
- झाडां, इमारती, पूल, ओव्हरपास वा विजेच्या वायरी पोंदा वा लागीं गाडी दवरुं नाकात.

भूयकाप थांबले उपरांत

शिस्तीन भायर सरात

- भायर सरपा खातीर गर्दी करुं नाकात. तशें केल्ल्यान गचमुडी (चेंगराचेंगरी) जावंक शकता.

पेड्ड्यार, इबाडिल्ल्या वायरींक हात लावं नाकात

- खंयच्याय विजेच्या पेड्ड्यार वा इबाडिल्ल्या वायरींक हात लावं नाकात. तशेंच कसलीय गॅस गळटी आसत जाल्यार अंदाज घेयात.
- कोणूच जखमी आसात वा तुमच्या आदाराची गरज आसत जाल्यार तांकां मदत करात. आकांताची स्थिती आसत जाल्यार 100 वा 101 ह्या क्रमांकांचेर फोन करात.

बांदकामाचें कितेंय लुकसाण जालां जाल्यार तपासात

- तुमच्या घराचे बांदावळीक कसलेंय लुकसाण जाल्लें आसत जाल्यार तपासून पळ्यात आनी नगरपालिका, ग्रामपंचायत (थळाव्यो संस्था) हांचे कडेन आदारा खातीर संपर्क करात.

ढिगारे वा फातरांपोंदा तुमी चिड्डल्ले-शिरकल्ले आसत जाल्यार
जीवे उरपा खातीर धडपड चालू दवरपा

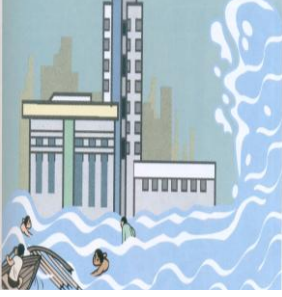

तुमी चिड्डल्ले-शिरकल्ले, अडकून उरिल्ले आसत जाल्यार सर्वसादारण मार्गदर्शक तत्वां :

- आसात तशेंच रावात आनी शिंपडिल्ल्यो कंवच्यो वा पडपी वस्तूपसून तुमकां वाटावपा खातीर कोट, बँकेट, वर्तमानपत्रां, बॉक्सां असल्या साहित्याचो वापर करून तुमचें तोंड आनी तकली वाटायत.
- अस्थीर वस्तू वा धोकादायक वाठारांतल्यान भायर सरात. तशेंच फटिल्ल्या कंवच्या पसून तुमच्या पायांचें रक्षण करपा खातीर शक्य जाता जाल्यार दणकट ब्रूट वापरात.
- जंय ग्लास नात अश्यो वण्टी वा उंच शेल्फ आशिल्ल्या वण्टींक तेंकून रावात. दणकट टेबल, डेस्क वा गादयेपोंदा रिगात, तातूंतल्यान तुमकां पडपी वस्तूपसून संरक्षण मेळटलें तशेंच मेकळी हवाय मेळटली.
- तुमी जर सुरक्षीत वाठारांत आसात, जाल्यार थंयच रावात. सोंपाणां वा लिफटीचो वापर करूं नाकात. कित्याक तर थंय ढिगारे कोसळपाचे, भायर भितर वचपाची वाट मोडिल्ली आनी लिफट तशेंच जिऩ्यांत वीज पुरवण चालू आसपाचे धोके आसपाक शकतात.
- हेरांचें लक्ष ओडून घेवपा खातीर फ्लॅश लायटीचो वापर करात. गॅस गळटीचो कसलोच धोको ना हाची खात्री केले बगर विजेचे बटन चालू करूं नाकात. फस्काकाडयो, उजो, गॅस, स्टोव पेटीवं नाकात.
- तुमी जर ढिगाऩ्याच्या पोंदाक अडकल्ले आसत जाल्यार रगत घोळप चालू उरचें वा तें घट्ट जांवचें न्हय हेखातीर थारावीक वेळा उपरांत हाताचीं बोटां आनी तळव्यांची हालचाल करात.
- तुमकां आवडटा त्या मनशाचे विचार घोळयत दवरून मनाक धीर दियात. तातूंतल्यान तुमकां आत्मीक बळगें मेळटलें आनी जगपाची आस्त वाडून संकश्टाक तोंड दिवपाची तांक मेळटली.
- मन घट्ट धरात. सादूर रावात. मदती खातीर आयिल्ले लोक उलो मारतात तेन्ना प्रतिसाद दियात. गरजे भायर बोवाळ मारूं नाकात. तशें केल्ल्यान तुमच्या आगांत अशक्तपण येतलें.
- तुमची सुटका करपा खातीर कोणतरी वावुरता हेविशीं खात्री जातकूच तांचें लक्ष ओडून घेवपा खातीर फ्लॅश लायट पेटयात वा उलो मारात.
- लार्गी एखादो फोज आसत जाल्यार तातूंतलें अन्न खायात आनी उदक पियात. उक्ते सुवातेवयलें अन्न खांवचें पडटा वा उदक पियेवंचें पडटा जाल्यार तातूंत कंवच्यो वा माती ना हाची खात्री करात. तुमकां मेळिल्लें अन्न फडाराक गरज पडूं येता ह्या अंदाजान गरजे पुरतेंच खायात.

त्सुनामी

त्सुनामीचें विध्वंसक स्वरूप

त्सुनामी म्हळ्यार कितें?

भूंयकाप, समुद्राच्या तळाकडेन जावपी हालचाली, जमनीक खांबटीं पडपा आनी खोल दर्यांत ज्वालामुखीचो उद्रेक जाल्ल्यान दर्यापोंदा वा दर्यादेगेर निर्माण जाल्लीं विनाशक अवस्थेंतलीं महाकाय ल्हारां म्हळ्यार त्सुनामी.

चडश्यो त्सुनामी ह्या दर्याच्या तळापोंदा घडिल्ल्या भूंयकापाक लागून जातात. ज्या वाठारांत हीं ल्हारां तयार जातात थंयच्यान उपरांत तीं सगळ्या दिकांनी लांब अंतरा मेरेन व्हांवतात. खोल दर्यांत ह्या त्सुनामीचीं ल्हारा दिश्टी पडनात. मात जेन्ना तीं दर्यादेगेकडेन पावतात तेन्ना तांची उंचाय वाडटा.

सगळ्यो त्सुनामी मुळांत धोकादायकूच आसतात. त्यो दर्यादेगेरे पावतात तेन्ना हिंसक रूप घेवन व्हडा प्रमाणांत लुकसाण करतात.

दर्या अचकीत फाटीं सरप

शिटकावणीच्यो कुरवो

- तुमी जर दर्यादेगेरे आसात आनी अचकीत जमीन हालपाक लागल्या (धक्के बसतात) म्हणपाची जाणीव जाली जाल्यार रोखडेच पळपाक लागत. ताकतिकेन एखादे उंचेले सुवातेचेर वचात. त्सुनामीची शिटकावणी मेळटली हाची वाट पळयत रावूं नाकात.
- दर्या अचकीत फाटीं सरिल्ल्यान दर्याची पातळी कमी जाता. बरेच फावटीं ही पातळी किलोमीटर वा ताचेय परस चड आसता. अशे तरेचीं चिन्ना दिसप म्हळ्यार खंयतरी दर्यांत त्सुनामी जाल्या आनी रोखडीच ती दर्यादेगेर पावपाचीं आसात हाची तीं लक्षणां आसात. ते खातीर शक्य तितले बेगीन एखाद्या उंच मळार धावपाक लागत.
- दर्यादेगेर तपासपाक रावूं नाकात.
- तुमकां जागो सोडपाक सांगिल्लो आसत जाल्यार रोखड्यारोखडो सोडात.

दर्यादेगेर तपासपाक रावूं नाकात

त्सुनामीत सापडटात तेन्ना तुमी कितें करपाक जाय

शक्य तितले बेगीन उंच मळार
वचप

- दयदिगेच्या सकयल्या वाठारांत आशिल्लीं घरां आनी इमारती सुरक्षीत नासतात.
- त्सुनामीची शिटकावणी मेळिल्ली आसत जाल्यार अशां घरांनी रावूं नाकात.
- बेगोबेग उंच वाठारांत वचात.

दणकट इमारतींत आलाशिरो
घेयात

- बेगोबेग उक्ते जमनीर वा उंच मळाचेर वचप शक्य नासता तेन्ना दणकट काँक्रीटाचे भौमजली इमारतीचे भितरले वा वयले मजले आलाशिरो दिवपाक शकतात.

खोल उदकांतल्यान भायर
सरात

- तुमी जर बोटीचेर वा जहाजांत आसात आनी थोडो वेळ आसत जाल्यार शक्य तितले बेगीन बोट खोल उदकांतल्यान भायर काडात.
- हवामान गंभीर आसत जाल्यार बोट धक्यार सोडात आनी उंच मळार धांव मारात.

‘ऑल क्लीयर’ सिग्नलाची
वाट पळयात

- सुरक्षीत जायमेरेन त्या वाठारापसून पयस रावात.
- एक ल्हार येवन गेले उपरांत धोको सोपलो, असो पिशेपणाचो विचार मनांत हाडू नाकात. त्सुनामी हें एकूच ल्हार नासता तर असंख्य ल्हारां आसता आनी तांचो आकारूय बदलत आसता.

मोड वा चक्रीवादळाक तोंड दिवपाक तयार रावपाच्यो सुचोवण्यो

मोडाचो तडाखो बसचे पयलीं घेवपाची सादुरकाय आनी उपाय

- तुमचें घर योग्य स्थितींत आसा हें तपासात.
- एखाद्या झाडाच्यो खांदयो तुमच्या घराचेर पावल्यात जाल्यार त्यो कापून उडयात.
- तुमचे मालमत्तेंतल्यो मेकळ्यो वस्तू (लोखणी पत्रे, लाकडां बी) काडून उडयात.
- तुमच्या वाठारांतले आपत्कालीन येवजणेची म्हायती घेयात
- मुखार सांगिल्ल्या वस्तुंचो आपत्कालीन संच तयार दवरात :- ल्हान रेडिओ, टॉर्च, ताजें उदक, हवाबंद डब्यांतलें अन्न, फस्क, तेलाचो दिवो, रांदपाचीं आयदनां, ल्हान स्टोव, वॉटरप्रूफ बॅग आनी प्रथमोपचार संच.
- पोलीस, उजो पालोवपी दळ, अँबुलन्स, गॅस आनी वीज ह्या सारक्यांचे फोन क्रमांक हाताकडेन दवरात.
- वीज, गॅस आनी उदक पुरवण कशीं आनी केन्ना बंद करपाची हाची म्हायती जाणून घेयात.
- उजो/उदक लागना अशा कंटेनरांत तुमचीं म्हत्वाचीं कागदपत्रां दवरात.
- तुमच्यो घरगुती वस्तू आनी साधनांचो विमो काडात.

मोडाचो तडाखो बसता तेन्ना घेवपाची सादुरकाय :

- तुमच्या सगळ्यो मेकळ्यो वस्तू घरांत दवरात.
- तुमची गाडी सुरक्षीत कवच आशिल्ल्या जाग्यार दवरात.
- सगळीं दारां, जनेलां आनी शटर्स बंद करात.
- सगळीं विद्युत उपकरणां बंद करात तशेच गॅस बंद करात.
- म्हायती आनी सल्ल्या खातीर रेडिओ आयकात रावात.
- वारें व्हांवप अचकीत थांबलें जाल्यार चक्रीवादळ सोंपलें अशे समजुतींत रावूं नाकात. हिंसक वारो उरफाट दिशेन व्हांवपाका शकता.
- 'ऑल क्लियर' सिग्नलाची वाट पळयात.

मोड आयले उपरांत घेवपाचे उपाय :

- सगळें सुरक्षीत आसा अशें अधिकृतपणान सांगिमेरेन भायर सरूं नाका.
- एखादी गॅस गळटी जाल्ली आसत जाल्यार तपासून पळयात.
- विद्युत उपकरणां भिजिल्लीं आसत जाल्यार वापरूं नाकात.
- तुमकां घरांतल्यान भायर काडिल्ले आसत जाल्यार, परत थंय वचपाक सुरक्षीत आसा, अशें सांगिमेरेन घरांत वचूं नाकात.
- तुटिल्ल्यो वीज वायरी, कोसळिल्ले पूल, इमारती आनी रूख हांचे पसून सादूर रावात.
- हुंवाराच्या उदकांत देवूं नाकात.
- अधिकृत म्हायती आनी सल्ल्या खातीर रेडिओ आयकत रावात.

मतीत दवरपासारक्यो नोंदी

तुमकां हें खबर आसपाक जाय-

- एका नॉझलांतल्यान एका मिनटाक सुमार 600 लिटर उदक पासार जाता.
- एक वॉटर टेंडर फकत 4500 लिटर उदक व्हरता.
- उज्याचेर उदक शिंवरपा खातीर दोन नॉझल्स वापरले जाल्यार वॉटर टंडर रितो जावपाक फकत 4 मिनटां लागतात.
- उजो पालोवपी दळान दिल्लो 'ना हरकत दाखलो' हो उजो लागचो ना हाची खात्री दिवपी दाखलो न्हय.
- एखादे इमारतींत आशिल्ली उजो पालोवपी उपकरणां हीं उजो लागपापसून आडावंक शकनात. तांचो ताकतिकेन, तत्परतेन आनी प्रभावीपणान वापर केलो जाल्यार तीं उज्याक लागून जावपी लुकसाण कमी करपाक शकतात.
- एखाद्या लागिल्ल्या उज्याविशीं उजो पालोवपी दळाक म्हायती दिनासतना रावप म्हळ्यार उजो वाडपाक संद आनी बळगें दिल्लेभशेन जाता. ते खातीर खंयच्याय उज्याविशीं रोखडेच 101 ह्या क्रमांकाचेर फोन करून लागींच्या उजो पालोवपी दळाक कळीत करात.

उज्याची घडणूक घडटा
तेन्ना 101 क्रमांक
घुंवडायत

राज्यांतल्या उजो पालोवपी दळाच्या कार्यालयांतले फोन क्रमांक

उजो आनी आपत्कालीन सेवा संचालनालय, पणजी गोंय.	2225500, 2227616, 2423101, 2425101	hq-fire.goa@nic.in
पणजी फायर स्टेशन	2425101,2232902/101, 2225500, 2423101	pnj-fire.goa@nic.in
म्हापसा फायर स्टेशन	2262900, 2263354 / 101	map-fire.goa@nic.in
दिवचल फायर स्टेशन	2362100, 2361397/ 101	bic-fire.goa@nic.in
मडगांव फायर स्टेशन	2714600, 2715825/ 101	dfsm-fire.goa@nic.in
फोंडा फायर स्टेशन	2312044, 2315863/ 101	cfsp-fire.goa@nic.in
वास्को फायर स्टेशन	2513840, 2519068/ 101	vas-fire.goa@nic.in
कुडचडे फायर स्टेशन	2650307, 2605345/ 101	cur-fire.goa@nic.in
वाळपय फायर स्टेशन	2374444/ 101	vap-fire.goa@nic.in
ओल्ड गोवा फायर स्टेशन	2285344	old-fire.goa@nic.in
पेडणे फायर स्टेशन	2201201, 2201393/ 101	per-fire.goa@nic.in
काणकोण फायर स्टेशन	2633311, 2633500/ 101	can-fire.goa@nic.in
वेर्णा फायर स्टेशन	2887085, 2887122/ 101	vrn-fire.goa@nic.in
कुंडय फायर स्टेशन	2395455	kfs-fire.goa@nic.in
पिळर्ण फायर स्टेशन	2407100, 2407101	

“उज्याचेर नियंत्रण हेंच बरें संरक्षण”

उजो पालोवपी सैनिकांची प्रार्थना

हे देवा, जे जे सुवातेर उज्याचो हुलप लागतलो
आनी म्हजें कर्तव्य करपाक आपयतले
तेन्ना कांय जीव वाटावपाचें म्हाका बळगें दी
तांची पिराय कितलीय आसूंदी
चड कळाव जांवचे आदीं
भुस्य्याचो जावं जाणट्याचो
भिरांकूळ प्रसंगांतल्यान जीव वाटावपाक
म्हाका बळगें दी
दुर्बळांचो आवाज म्हजेमेरेन पावय
उज्याचे झळींतल्यान तांकां
वाटावपाचें सामर्थ्य म्हाका दी
म्हजे कडेन जें जें बरें आसा तें दिवपा खातीर
म्हज्या प्रत्येक शेजाऱ्याचें आनी
तांच्या म्हालवजाचें रक्षण करपाक
म्हाका शक्त दी
हें सगळें करतना म्हजो प्राण गेलो
जाल्यार म्हजे फाटल्यान
म्हजी घरकान्न आनी भुस्य्यांचेर
तुजे मायेचो हात दवर.

GOA FIRE & EMERGENCY SERVICES **FIRE FORCE TRAINING CENTRE**

3 Main Activities

- Fire Prevention • Fire Extinction • Training

PROFESSIONAL TRAINING COURSES

For Government and Non-Government Public Fire Services
Regional Training Centre (Approved by Ministry of Home Affairs, Govt. of India) -
SUB OFFICER'S COURSES (N.F.S.C.)

B.Sc. FIRE TECHNOLOGY 3 ½ YEARS - Affiliated to Goa University
AND

Tailored Training Course By Professionals

Meeting the needs of Industries and Commerce

Contact

DIRECTORATE OF FIRE AND EMERGENCY SERVICES

Government of Goa, St. Inez, Panaji - 403 001

Tel:- (0832) 22423101, 22425101 Tel. Fax: (0832) 2225500

E-mail: dir-fire.goa@nic.in/ trg-fire.goa@nic.in Website: www.goadfes.gov.in

प्रकाशन

संचालक

उजो पालोवपी आनी आपल्कालीन सेवा संचालनालय
सांतिनेज, पणजी-गोंय

Printed at the Government Printing Press, Panaji-Goa-06/250-4/2014.